

İlahiyat Fakülteleri Din Eğitimi Anabilim Dalı XI. Koordinasyon Toplantısı

CEMİL OSMANOĞLU
ARŞ. GÖR., ERÜ İLAHİYAT FAKÜLTESİ
osmanoglu@erciyes.edu.tr

“İlahiyat Fakültelerinin Yeterlikleri” konulu İlahiyat Fakülteleri XI. Din Eğitimi Anabilim Dalı Koordinasyon toplantısı 23-24 Haziran 2010 tarihlerinde Kozaklı/Nevşehir’de yapılmıştır. Erciyes üniversitesi İlahiyat Fakültesiince organizasyonu üstlenilen toplantıda saygı duruşu ve İstiklal Marşının okunmasının ardından ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK ve ERÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Zeki DUMAN tarafından açılış konuşmaları yapılmış ve ardından oturumlara geçilmiştir.

Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Şevki AYDIN’ın başkanlığını yaptığı toplantının birinci oturumunda Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nevzat Y. AŞIKOĞLU “YÖK Yeterlikler Çerçevesi Bağlamında İlahiyat Fakülteleri Lisans Yeterlikleri” başlıklı tebliğini sunmuştur. AŞIKOĞLU tebliğinde YÖK’ün üniversiteler için hazırlamış olduğu yeterlikler çerçevesinden (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi) hareketle geliştirmiş olduğu Yükseköğretim İlahiyat Alanı Lisans Yeterlikleri Çerçevesi’ni tartışmaya açmıştır. Burada 34 adet İlahiyat Lisans Yeterlik maddesi Bilgi, Beceri ve Yetkinlikler olarak üç gruba ayrılmış ve uluslararası lisans standartları çerçevesinde bir tablo halinde sunulmuştur. AŞIKOĞLU Çeşitli İlahiyat Fakülteleri tarafından hazırlanan İlahiyat Yeterlik Çerçevelerine de değinerek söz konusu çalışmalara yer yer atıfta bulunmuş, tebliğinde bu çalışmaların benzer ve farklılıkları üzerinde durmuştur. Sunumdan sonra müzakere ve tartışma bağlamında söz alan katılımcılar çeşitli görüş ve öneriler dile getirmişlerdir. Bu çerçevede İlahiyat genel yeterlikleri-

nin soyut ve daha genel bir dille yazılabileceği ancak alan bazındaki yeterliklerin daha somut, hiyerarşik olması gerektiği, Fakülte yeterlikleri ile program yeterliklerinin ayrı ayrı ve birbiriyle uyumlu olarak ele alınması gerektiği dile getirilmiştir. Diğer taraftan bilgi ve beceri içeren yeterlik maddelerinin derslerle kolayca ilişkilendirilebileceği ancak yetkinlikler kısmının derslerle nasıl ilişkilendirileceği üzerinde daha fazla durulması gerektiği tartışıldı.

Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Suat CEBECİ'nin başkanlığını yaptığı toplantının ikinci oturumunun konusu "*İlahiyat Fakültelerinin Yaygın Din Eğitimi Yeterlikleri*" idi. Toplantının bu oturumunda Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalından Dr. İsmail SAĞLAM, "*Fransa'daki Türklerin Din Görevlisi Yeterlik Beklentileri ve Bu Beklentilerin Gerçekleşme Düzeyi*" başlıklı tebliğini sunmuştur. SAĞLAM tebliğinde İlahiyat Fakültesi mezunlarının yeterliklerini 1. Kutsal metni anlama, 2. Birey ve toplumu tanıma, 3. Uygun metot ve strateji geliştirme şeklinde üç başlıkta toplamıştır. Araştırmacı "Fransa'da yaşayan Türklerin din görevlilerinde hangi yeterlikleri görmek istediklerini ve bu yeterliklerin mevcut din görevlilerinde ne ölçüde bulunduğu tespit edilmesi" amacıyla yapmış olduğu araştırmanın bulgularını katılımcılarla paylaşmıştır. SAĞLAM, söz konusu araştırmanın bulgularından yola çıkarak on iki adet yeterlik belirlemiş ve her bir yeterlik için deneklerin görüşlerine başvurmuştur. "Dinî Bilgi ve Donanım", "Vaaz ve Sohbet Yapma", "Güzel Kur'an Okuma", "Genel Kültür", "Müslümanları Temsil", "Etkileyici Kişilik", "Yetişkinlerle İletişim Kurma", "Gençlerle İletişim Kurma", "Çocuklarla İletişim Kurma", "Cemaatin Problemleriyle İlgilenme", "Türkçeyi İyi Kullanma", "Fransızca'yı İyi Kullanma" başlıklı yeterlikler içerisinde denekler arasında en az yeterli görülenlerin sırasıyla "Fransızca'yı İyi Kullanma", "Cemaatin Problemleriyle İlgilenme" ve "Etkileyici Kişilik" olduğu, en fazla yeterli görülenlerin ise sırasıyla "Güzel Kur'an Okuma", "Türkçeyi iyi kullanma", "Dini Bilgi ve Donanım" olduğu araştırmacı tarafından ifade edilmiştir. Araştırmacı İlahiyat Fakültelerinin mezun ettiği öğrencilerin istihdam alanlarını düşünerek programlarını hazırlaması gerektiğini ve bu fakültelerin özellikle Batı Avrupa ülkelerindeki Türklerin sorunlarıyla ilgili bir bilimsel araştırma zemini hazırlamalarının önemine değinmiş ve bu ülkelerde görev yapacak kişilerin yetiştirilmesinde İlahiyat lisans eğitimi alanların öncelen-

mesini, buralarda görev yapacak din görevlilerinin ise liderlik yönlerini daha çok geliştirmeleri gerektiğinin altını çizerek sunumunu tamamlamıştır.

Toplantının bu oturumunun ikinci tebliği ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalından Dr. Mehmet KORKMAZ tarafından sunulmuştur. “*İlahiyat Fakültelerinin Yaygın Din Eğitimi Yeterlikleri*” başlığını taşıyan tebliğinde KORKMAZ mevcut İlahiyat Fakültesi programlarının istihdam alanlarıyla örtüşmediği, yeterince sistematik olmadığı; amaçların, ders tanımlarının, uygulama süreçlerine ilişkin ilke ve açıklamaların olmadığı ve bu durumun da dersleri fakülteden fakülteye, hatta aynı fakülte içinde dersten derse oldukça farklılaştırabildiği, İlahiyat Fakültesi mezunlarının (genel-özel) yaygın din eğitimi konusunda hangi yeterliklere sahip olacaklarının belirlenmemiş olması vb. gerekçelerle güncellenmesi gerektiğini belirtmiştir. Araştırmacı genel olarak yeterlik belirleme sürecine değindikten sonra İlahiyat Fakültesi mezunlarının istihdam edildiği alanları dikkate alarak İlahiyat Fakültesi mezunlarının yeterliklerini üç kategoriye ayırmıştır. 1. Alan yeterlikleri, 2. Genel kültür yeterlikleri, 3. Eğitim-öğretim yeterlikleri. Araştırmacı İlahiyat Fakültelerinin yaygın din eğitimi yeterliklerini de sekiz alt başlıkta toplamıştır. (1. Muhatabı tanıma, 2. Yaygın din eğitimi planlama, 3. Yaygın din eğitimi düzenleme, 4. Yaygın din eğitimi sürecini yönetme, 5. Yaygın din eğitimi değerlendirme, 6. Dini danışmanlık ve rehberlik yapma, 7. İletişim ve halkla ilişkiler, 8. Kişisel ve mesleki gelişim).

Oturumun sonunda sunumlarda işaret edilen yeterliklerden hareketle İlahiyat Fakültesi programlarına çeşitli derslerin konabileceği, istihdam alanlarıyla ilgili bölümleşmenin istihdam çeşitliliğini karşılamada kolaylık sağlaması itibarıyla yaygın din eğitimi alanına özel sertifika programlarının açılabilceği, (İmamlık, K. Kursu Öğreticiliği, Vaizlik/Vaizelik vb.), söz konusu çeşitliliğini karşılamak amacıyla 3. sınıftan itibaren seçmeli alanların olabileceği, programlara konulacak derslerde uygulamalara ağırlık verilebileceği, öğrenci sayılarının da buna uygun şekilde düzenlenebileceği dile getirilmiştir.

Toplantının üçüncü oturumu Prof. Dr. Nevzat Y. AŞIKOĞLU başkanlığında yapıldı. *Din Eğitimi Anabilim Dalı Lisans Yeterlikleri* başlığını taşıyan oturum serbest tartışma şeklinde yapılmıştır. Bu bölümde katılımcılar çeşitli görüş ve öneriler dile getirmişlerdir. Bu çerçevede yeterlik belirleme sürecinde öncelikle işin felsefesinden başlanması, bütüncül hareket edilerek ortaöğ-

retimden başlanarak yükseköğretimin son aşamasına kadar tüm yeterliklerin hiyerarşik olarak belirlenmesi, yeterlikleri belirlerken programların amaç ve kazanımlarını göz önünde bulundurmak gerektiği; diğer taraftan her Anabilim dalının kendi yeterliklerini belirleyebileceği, derslerle ve genel yeterlikler çerçevesi ile bu yeterliklerin uyumunun sağlanması gerektiği dile getirilerek bu oryantasyonun ise ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı öncülüğünde bir komisyonca sağlanabileceği belirtildi.

Toplantının Perşembe günü sabah oturumunun başkanlığını Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa TAVUKÇUOĞLU yapmış ve bu oturumda Doç. Dr. Süleyman AKYÜREK *Din Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans ve Doktora Yeterlikleri* başlıklı tebliğini sunmuştur. Sunumuna “İlahiyat alanında hangi niteliklere sahip bir bilim adamı yetiştirmek istiyoruz?” sorusuna cevap arayarak başlayan AKYÜREK, Yükseköğretimde yeterlik oluşturma çabalarının kısa bir tarihini verdikten sonra Din Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans ve Doktora Yeterlikleri’nin “Bilgi”, “Beceri”, “Yetkinlik” olmak üzere üç üst başlıkta ele alınabileceğini dile getirmiştir. Daha sonra araştırmacı, Bilgi boyutunu kuramsal ve uygulamalı olmak üzere ikiye, Beceri boyutunu kavramsal/bilişsel ve uygulamalı olmak üzere ikiye, Yetkinlikler boyutunu ise bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme yetkinliği; öğrenme yetkinliği; iletişim ve sosyal yetkinlik; alana özgü yetkinlik olmak üzere dört alt alana ayırmıştır. Tüm bu alanların her birisi için ayrı ayrı yeterlik maddeleri belirleyen araştırmacı tebliğinin sonunda bu yeterlikleri karşılayacağını düşündüğü ve ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalında okutulmakta olan derslerin “ders özel yeterliklerinin” ayrıntılı betimlemesini yaparak tebliğini noktalamıştır.

AKYÜREK’in tebliğinden sonra katılımcılar aşağıdaki görüşleri/önerileri dile getirmişlerdir. Din Eğitimi lisansüstü yeterliklerini ele almadan önce Din Eğitimi lisans öğrenme çıktıları incelenmelidir, yeterlikleri belirledikten sonra bunlara uygun derslerin önce adının sonra konularının ve kaynakçasının belirlenmesi daha doğru olabilir; Uzmanlık düzeyindeki Y. Lisans ve doktora yeterliklerini kazandırmak için hangi öğrenmelerin gerçekleştirilmesi gerektiğinin belirlenmesi önemlidir.

Başkanlığını Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cemal TOSUN’un yaptığı toplantının son oturu-

munda ise İlahiyat Fakülteleri ve Akreditasyon konusu ele alınmıştır. Oturumda Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Muhittin OKUMUŞLAR tarafından “*İlahiyat Fakülteleri ve Akreditasyon*” başlıklı bir tebliğ sunulmuştur. Akreditasyonun temel süreçlerine değinen tebliğci daha sonra Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesince yürütülen İlahiyat Fakülteleri Standart Belirleme Çalışması (Konya 2010) hakkında katılımcılara bilgi vermiştir. Buna göre teorik temeli bir doktora tez projesi olarak öngörülen çalışmada hazırlanan anketle İlahiyat Fakültesinin standartlarını belirleme amaçlanmıştır. Fakülteye öğrenci kabulü, Eğitim programının felsefe, Amaç ve içeriği, Öğretme-öğrenme stratejileri, Eğitim programının koordinasyonu, Güvenlik ve sağlık hizmetleri, Özel eğitim ihtiyaçları, Rehberlik ve destek hizmetleri, İnsan kaynakları, Kütüphane ve teknoloji merkezi, Tesisler ve donanım, Finansman, Yönetim, Etkili öğretmen özellikleri, Program değerlendirme ve geliştirme ibarelerinden oluşan anket formunda standart olarak ifade edilen bu maddeler esas alınarak verilerin toplanması amaçlanmıştır. Araştırmacı projenin halen devam etmekte olduğunu belirterek akreditasyon sürecinde YÖDEK (Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu) ile işbirliği yapılması gerektiğini, bir Akreditasyon Ajansının sürece dahil edilmesinin önemli olduğunu, mevcut projenin gerektiğinde sadece İlahiyat Fakültesini kapsayan bir projeye dönüşürülebileceğini belirterek sözlerini tamamlamıştır.

Müzakere bağlamında söz alan katılımcılar söz konusu araştırmanın tüm İlahiyat Fakültelerine genelleştirilebilirliğinin iyice netleştirilmesi gerektiğini, program yeterlikleriyle akreditasyon geliştirme süreci arasındaki ilişkinin belirlenmesi gerektiğinin altını çizerek Türkiye’nin mevcut tecrübesiyle Dünya ölçeğinde özellikle de İslam İlahiyatı bağlamında akreditasyonu elinde bulundurmasının önemine değinmişlerdir. Yine akreditasyon sürecinde Batıdaki örneklere benzer şekilde A, B, C tipi fakültelerin belirlenebileceği, bu süreçte Eğitim ve Mühendislik Fakültelerinin tecrübelerinden yararlanılabileceği akademisyenlerce dile getirilmiştir.

Toplantının değerlendirme bölümünde bir konuşma yapan ERÜ İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. M. Zeki DUMAN, İlahiyat Fakültelerinin kurumsal gelişimine katkı sağlayacak çalışmaların önemine değinmiş ve ERÜ İlahiyat Fakültesi’nin öncülüğünde bir yeterlikler koordinasyon gurubunun oluş-

turulabileceğini teklif etmiştir. Bu sayede yeterlik belirleme sürecinde daha sağlam işbirliğinin sağlanacağını dile getiren DUMAN, İlahiyat Fakültesi Diyanet İşleri Başkanlığı YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki koordinasyon ve birlikteliğin önemine değinerek paydaşların memnuniyetinin süreçteki önemini dile getirmiştir. Toplantının sonunda söz alan bir diğer konuşmacı Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı ve ERÜ İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Şevki AYDIN, İlahiyat fakültelerinin akademik bilginin üretildiği kurumlar olduğunu belirterek reaksiyoner değil bilimsel hareket etmenin önemli olduğunu, yapılan çalışmalarda her şeyden evvel bu niteliğin gözden kaçırılmaması gerektiğinin altını çizmiş, Diyanet İşleri Başkanlığı personelinin nitelikli eleman ihtiyacını karşılamada İlahiyat Fakültelerinin çok önemli bir fonksiyon icra ettiğini dile getirmiştir.

Toplantıda çeşitli il ve ilçe müftülerinin ve Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün temsilcilerinin de yer alması İlahiyat Fakültesi – Diyanet İşleri Başkanlığı – Milli Eğitim Bakanlığı birlikteliğinin öneminin altının çizilmesine vesile olduğu söylenebilir. Toplantıda ele alınan konuların (yeterlik ve akreditasyon) seçiminin oldukça isabetli olduğu ve bu konuların önümüzdeki dönemde İlahiyat Fakültelerinin niteliğiyle alakalı ana tartışma alanlarından biri olacağını belirtmek gerekir. İki gün süren toplantının hem bilimsel hem de kültürel anlamda çok olumlu geçtiği katılımcılarca çeşitli vesilelerle dile getirilmiştir. Söz konusu koordinasyon toplantılarının çeşitli fakültelerde görev yapan akademisyenlerin bilgi ve tecrübe paylaşımlarına vesile olduğu, ayrıca özellikle akademisyenliğe yeni başlamış genç araştırmacıların meslekte belli bir noktaya gelmiş akademisyenlerle tanışma ve fikir alış verişinde bulunmalarına katkı sağladığı söylenebilir.